

Wspólne sprawozdanie Rady i Komisji z 2015 r. z wdrażania strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020)

Nowe priorytety współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia i szkolenia

(2015/C 417/04)

1. KONTEKST

Europę czeka szereg pilnych zadań, takich jak: przywrócenie warunków umożliwiających tworzenie miejsc pracy i ożywienie gospodarcze, osiągnięcie zrównoważonego wzrostu gospodarczego, zamknięcie luki inwestycyjnej, zwiększenie spójności społecznej, skoordynowanie reakcji na przepływy migracyjne, zwrócenie szczególnej uwagi na zapobieganie radykalizacji postaw i przemocy. Jednocześnie Europa musi się zająć długoterminowymi wyzwaniami, takimi jak starzenie się społeczeństw, dostosowanie się do potrzeb ery cyfrowej i konkurowanie w światowej gospodarce opartej na wiedzy.

Polityczna reakcja Europy zgodna z wytycznymi politycznymi Komisji Europejskiej „Nowy początek dla Europy: Mój program na rzecz zatrudnienia, wzrostu, sprawiedliwości oraz zmian demokratycznych” ⁽¹⁾ oznacza nowy start. Istnieją mocne argumenty gospodarcze przemawiające za tym, by sektor kształcenia i szkolenia, będący sektorem sprzyjającym wzrostowi, odgrywał kluczową rolę w ramach tego nowego programu. Inwestycje w kapitał ludzki to dobrze wydane pieniądze. Dobre kształcenie i szkolenie przyczyniają się do trwałego wzrostu gospodarczego, a także do zrównoważonego rozwoju: napędzają badania i rozwój, innowacje, wydajność i konkurencyjność. Państwa członkowskie powinny dokonać niezbędnych inwestycji we wszystkie systemy kształcenia i szkolenia, aby zwiększać ich skuteczność i wydajność w podwyższaniu poziomu umiejętności i kompetencji siły roboczej, co pozwoli im lepiej przewidywać szybko zmieniające się potrzeby dynamicznych rynków pracy w gospodarce, która jest w coraz większym stopniu objęta cyfryzacją, i w kontekście zmian technologicznych, środowiskowych i demograficznych, oraz lepiej dostosowywać się do tych zmieniających się potrzeb. Państwa członkowskie powinny zwiększyć wysiłki zmierzające do poprawy dostępu do wysokiej jakości uczenia się przez całe życie dla wszystkich oraz realizować strategię aktywnego starzenia się, aby umożliwić wydłużenie życia zawodowego.

Tragiczne akty brutalnego ekstremizmu na początku 2015 r. w bezwzględny sposób przypominały o tym, że nasze społeczeństwa są podatne na zagrożenia. Kształcenie i szkolenie mają do odegrania ważną rolę, jeśli chodzi o zapewnianie ochrony wspólnych dla nas wartości ludzkich i obywatelskich i ich przekazywanie przyszłym pokoleniom, wspieranie wolności myśli i słowa, włączenia społecznego i szacunku dla innych, jak również jeśli chodzi o zapobieganie i zwalczanie dyskryminacji we wszelkich jej formach, wzmacnianie nauczania i akceptacji tych wspólnych podstawowych wartości oraz kładzenie fundamentów pod społeczeństwo bardziej sprzyjające integracji społecznej, poprzez edukację – począwszy od najmłodszych lat ⁽²⁾. Kształcenie i szkolenie może pomagać w zapobieganiu ubóstwu, wykluczeniu społecznemu i dyskryminacji, sprzyjać wzajemnemu szacunkowi i tworzeniu podwalin otwartego i demokratycznego społeczeństwa jako podstawy aktywnego obywatelstwa.

Jednocześnie systemy kształcenia i szkolenia stają przed wyzwaniem polegającym na zapewnieniu równego dostępu do wysokiej jakości edukacji, w szczególności poprzez dotarcie do grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji i integrowanie osób z różnych środowisk, w tym odpowiednie integrowanie nowo przybyłych migrantów ⁽³⁾ w środowisku edukacyjnym, a tym samym wspieranie wzrostowej konwergencji społecznej.

W świetle powyższego, kształcenie i szkolenie wnoszą znaczny wkład w szereg strategii i inicjatyw UE, takich jak strategia „Europa 2020”, gwarancja dla młodzieży, inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, inicjatywa dotycząca jednolitego rynku cyfrowego, Europejska agenda bezpieczeństwa i Europejski program w zakresie migracji oraz plan inwestycyjny dla Europy, a odpowiedzialność państw członkowskich za ich systemy kształcenia i szkolenia jest w pełni respektowana. Współpraca podejmowana w kontekście strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020) uzupełnia działania krajowe oraz wspiera państwa członkowskie – poprzez partnerskie wymiany, wzajemne uczenie się, gromadzenie dowodów i danych – w realizacji reform służących dalszej poprawie ich wyników.

Kształcenie i szkolenie dają poszczególnym osobom wiedzę, umiejętności i kompetencje, które umożliwiają im rozwijanie się i wpływanie na swoją sytuację, poprzez poszerzanie ich perspektyw, dobre wyposażenie ich na przyszłość, tworzenie podwalin aktywności obywatelskiej i wartości demokratycznych oraz promowanie włączenia społecznego, równości i równouprawnienia.

⁽¹⁾ Wytyczne przedstawione przez przewodniczącego Komisji Jeana-Claude'a Junckera w Parlamencie Europejskim w Strasburgu w dniu 15 lipca 2014 r.

⁽²⁾ Deklaracja w sprawie promowania, poprzez edukację, obywatelstwa i wspólnych wartości, jakimi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja, Paryż, 17 marca 2015 r.

⁽³⁾ W przypadku odniesienia do migrantów w niniejszym tekście stosuje się następującą zasadę: Pozostaje to bez uszczerbku dla sytuacji prawnej dotyczącej dostępu do kształcenia i szkolenia dla różnych kategorii migrantów, jak określono w mających zastosowanie przepisach prawa międzynarodowego, prawa Unii i prawa krajowego.

Opracowany przez Komisję Monitor Kształcenia i Szkolenia za 2015 r. pokazuje, że do podjęcia nadal pozostają poważne wyzwania:

- w całej UE 22 % 15-latków osiąga gorsze wyniki w matematyce. Wśród uczniów o niskim statusie społeczno-gospodarczym odsetek ten jest niepokojąco wysoki – 36,6 %. Ponadto 18 % 15-latków w UE osiąga słabe wyniki w czytaniu ze zrozumieniem, a 17 % ma słabe wyniki w rozumowaniu w naukach przyrodniczych. Słabe wyniki w tych przedmiotach nauczania są o ok. 60 % częściej dotyczą chłopców niż dziewcząt; ⁽⁴⁾,
- jeden na czterech dorosłych w Europie jest uwięziony w pułapce niskich umiejętności, które ograniczają dostęp do rynku pracy, jednocześnie zamykając możliwości dalszego kształcenia lub szkolenia. Tylko 4,4 % spośród 66 mln osób dorosłych z wykształceniem co najwyżej średnim pierwszego stopnia uczestniczy w kształceniu dorosłych ⁽⁵⁾,
- wczesne kończenie nauki ⁽⁶⁾ dotyczy obecnie 11,1 % młodzieży. Chociaż poczyniono znaczne postępy w realizacji wspólnego głównego celu określonego w strategii Europa 2020, nadal liczba osób, które wcześniej zakończyły naukę, przekracza 4,4 mln, a około 60 % z nich jest nieaktywnych zawodowo lub bezrobotnych, co oznacza większe ryzyko wykluczenia społecznego i mniejsze zaangażowanie obywatelskie,
- odsetek osób z wykształceniem wyższym ⁽⁷⁾ w dalszym ciągu rośnie i wynosi obecnie 37,9 %. Tu także osiągnięto znaczne postępy na drodze ku realizacji wspólnego głównego celu określonego w strategii Europa 2020, ale zdolność absolwentów do znalezienia zatrudnienia pozostaje niezmienną w całej UE.

Przeprowadzony w 2014 r. kompleksowy śródkresowy przegląd ram strategicznych ET 2020, w którym uczestniczyły państwa członkowskie i główni interesariusze i który stanowił podstawę niniejszego sprawozdania, doprowadził do wyciągnięcia trzech głównych wniosków dotyczących polityki:

- potwierdzono wartość zintegrowanych ram obejmujących kształcenie i szkolenie na wszystkich poziomach. Fakt, że obecnie potrzebne są elastyczność oraz możliwość zdobywania i wykorzystywania różnych doświadczeń edukacyjnych, wymaga zapewnienia spójnej polityki, począwszy od wczesnej edukacji i edukacji szkolnej aż po szkolnictwo wyższe, kształcenie i szkolenie zawodowe oraz uczenie się dorosłych, a tym samym podtrzymuje zasadę uczenia się przez całe życie,
- cztery cele strategiczne ram ET 2020 (i obecne benchmarki UE) nadal pozostają aktualne, gdyż zostały sformułowane w sposób kompleksowy i dalekosiężny w konkluzjach Rady z 2009 r. dotyczących ET 2020, i stanowią solidne podstawy działań związanych z ET 2020 do 2020 r. Należy jednak ponownie ustalić priorytety polityczne tak, aby uwzględnić zarówno najbardziej palące wyzwania gospodarcze i związane z zatrudnieniem, jak i rolę edukacji w propagowaniu równości i włączenia społecznego, a także w przekazywaniu wspólnych europejskich wartości i kompetencji międzykulturowych oraz rozbudzeniu aktywności obywatelskiej,
- ET 2020 jest jednym z istotnych elementów zapewniających wkład w realizację ogólnego unijnego programu na rzecz zatrudnienia, wzrostu i inwestycji, w tym europejskiego semestru. W związku z tym można by było umocnić bazę dowodową i wzajemne uczenie się w zakresie wyzwań związanych z wdrażaniem reform, jak również – w stosownych przypadkach – poprawić adekwatność ram ET 2020 dla poszczególnych państw.

W świetle wspomnianych powyżej wyzwań i wniosków dotyczących polityki oraz w celu lepszego dostosowania ET 2020 do politycznych kadencji i priorytetów UE, w niniejszym wspólnym sprawozdaniu proponuje się ukierunkowanie europejskiej współpracy w kontekście tych ram do 2020 r., a co za tym idzie wydłużenie cyklu roboczego z trzech do pięciu lat.

2. GŁÓWNE WYZWANIA DECYDUJĄCE O WYBORZE PRIORYTETÓW NA PRZYSZŁOŚĆ

Na podstawie dokonanego przeglądu i z uwzględnieniem różnic między państwami członkowskimi, w niniejszym rozdziale przedstawiono główne tendencje i wyzwania w zakresie europejskiego kształcenia i szkolenia, będące podstawą określenia nowych **obszarów priorytetowych** i **konkretnych kwestii** na potrzeby dalszych prac do 2020 r.

Te nowe *obszary priorytetowe* to:

- Odpowiednie i wysokiej jakości wiedza, umiejętności i kompetencje, nabywane w procesie uczenia się przez całe życie, z naciskiem na efekty uczenia się sprzyjające zdolności do zatrudnienia, innowacjom, aktywnemu obywatelstwu i dobrostanowi.
- Edukacja włączająca, równouprawnienie, równość, niedyskryminacja i promowanie kompetencji obywatelskich.

⁽⁴⁾ Wyniki programu PISA OECD za rok 2012: Excellence through equity.

⁽⁵⁾ Badanie kompetencji osób dorosłych: Skutki dla polityki w dziedzinie kształcenia i szkolenia w Europie, Komisja Europejska (2013 r.).

⁽⁶⁾ Odsetek osób w wieku od 18 do 24 lat z wykształceniem średnim pierwszego stopnia lub niższym, które nie uczestniczą w dalszym kształceniu ani szkoleniu.

⁽⁷⁾ Odsetek osób w wieku od 30 do 34 lat, które ukończyły studia wyższe (Eurostat).

- Otwarte i innowacyjne kształcenie i szkolenie m.in. oparte na pełnym wykorzystaniu zdobyczy epoki cyfrowej.
- Silne wsparcie dla nauczycieli, szkoleniowców, liderów edukacyjnych i pozostałej kadry edukacyjnej.
- Przejrzystość oraz potwierdzanie umiejętności i kwalifikacji w celu wspierania mobilności edukacyjnej i zawodowej.
- Zrównoważone inwestycje, jakość i efektywność systemów kształcenia i szkolenia.

Te obszary priorytetowe i związane z nimi konkretne kwestie zostały nakreślone w załączniku do niniejszego sprawozdania.

2.1. *Jakość i adekwatność efektów uczenia się mają kluczowe znaczenie dla rozwijania umiejętności i kompetencji*

Niski poziom wiedzy podstawowej i umiejętności podstawowych w Europie utrudnia postęp gospodarczy i poważnie ogranicza jednostki w samorealizacji w wymiarze zawodowym, społecznym i osobistym. Z myślą o zwiększeniu zdolności do zatrudnienia, innowacji i aktywności obywatelskiej, a także zgodnie z zaleceniem Parlamentu Europejskiego i Rady z 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, umiejętności podstawowe muszą iść w parze z innymi kluczowymi kompetencjami i postawami, takimi jak: kreatywność, przedsiębiorczość i zmysł inicjatywy, kompetencje cyfrowe⁽⁸⁾, znajomość języków obcych, umiejętność krytycznego myślenia, w tym dzięki umiejętności korzystania z komputera, internetu i mediów, a także umiejętności, które odzwierciedlają rosnące potrzeby, np. te w zielonej gospodarce oraz w sektorze cyfrowym i sektorze zdrowia.

Jakość efektów uczenia się należy pobudzać w perspektywie całego życia. Choć większość państw członkowskich wprowadziła kompleksowe strategie na rzecz uczenia się przez całe życie, wszystkie państwa członkowskie powinny opracować takie strategie i zapewnić drożność pomiędzy różnymi formami i poziomami uczenia się, a także przechodzenia z kształcenia i szkolenia do pracy zawodowej. Wymaga to ciągłych działań w zakresie koordynacji i partnerstwa pomiędzy różnymi sektorami kształcenia oraz pomiędzy instytucjami oświatowymi a właściwymi interesariuszami.

Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem jest punktem wyjścia i jednym z najbardziej efektywnych sposobów podnoszenia sprawności w zakresie kompetencji kluczowych, lecz stoi ona przed podwójnym wyzwaniem, jakim jest konieczność zwiększenia jej dostępności i poprawy jakości. W niektórych krajach szczególnie problematyczną kwestią jest zapewnienie tych usług dzieciom poniżej trzech lat. Jak zaproponowano w ramach zapewniania jakości w zakresie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem opracowanych przez ekspertów z państw członkowskich podczas poprzedniego cyklu roboczego, kluczowe kwestie wymagające dalszych prac mogłyby obejmować zwiększenie dostępu, zwrócenie szczególnej uwagi na grupy defaworyzowane, profesjonalizację kadry i efektywne systemy zarządzania, programy nauczania, systemy finansowania i monitorowania.

Środki służące ograniczeniu zjawiska wczesnego kończenia nauki zostały wprowadzone przez wszystkie państwa członkowskie, ale nie zawsze tworzą łącznie kompleksowe strategie wymagane na podstawie zalecenia Rady z 2011 r.⁽⁹⁾ lub równoważne tym strategiom polityki oparte na dowodach. Skuteczna reakcja wymaga długoterminowego zaangażowania i współpracy międzysektorowej, ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedniej kombinacji środków zapobiegawczych, wczesnej interwencji i środków kompensacyjnych. Polityki w zakresie wczesnego kończenia nauki koncentrujące się na szkołach powinny obejmować podejścia oparte na współpracy, aktywne zaangażowanie rodziców, partnerstwa z interesariuszami zewnętrznymi i społecznością, środki wspierające dobrostan uczniów i wysokiej jakości poradnictwo i doradztwo, a także powinny zapewniać każdemu uczniowi równe szanse, jeśli chodzi o dostęp, uczestnictwo i korzystanie z wysokiej jakości edukacji, i umożliwiać wszystkim uczącym się pełne wykorzystanie swojego potencjału.

Systemy szkolnictwa wyższego powinny stymulować gospodarkę opartą na wiedzy i reagować na potrzeby społeczeństwa. Szkolnictwo wyższe musi skutecznie reagować na potrzeby zmieniającego się społeczeństwa i rynku pracy, zwiększając umiejętności i kapitał ludzki w Europie, a także w większym stopniu przyczyniając się do wzrostu gospodarczego. W tym celu musi zadbać o to, by modernizacja skupiała się na synergii między edukacją, badaniami, innowacjami i zatrudnieniem, tworząc więzi między instytucjami szkolnictwa wyższego a środowiskiem lokalnym i regionami, wdrażając innowacyjne podejścia mające na celu poprawę adekwatności programów nauczania, w tym wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, ułatwianie przechodzenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie współpracy międzynarodową. Wprawdzie ograniczanie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę i zwiększanie odsetka absolwentów pozostaje wyzwaniem w wielu państwach członkowskich, zwłaszcza wśród grup defaworyzowanych, jednym z priorytetów jest konieczność zadbania o to, by wszystkie rodzaje szkolnictwa wyższego wyposażały osoby uczące się w adekwatną wiedzę, umiejętności i kompetencje o wysokim poziomie, które przygotują ich pod kątem ich przyszłej kariery zawodowej. Szkolnictwo wyższe musi także pomagać przygotowywać studentów do aktywności obywatelskiej opierającej się na otwartości i krytycznym myśleniu, a także wspierać rozwój osobisty, jednocześnie w pełni wywiązując się ze swojego zadania, jakim jest przekazywanie i tworzenie wiedzy.

⁽⁸⁾ Uczenie się i nabywanie kompetencji cyfrowych wykraczają poza umiejętności czysto informatyczne i wiążą się z bezpiecznym, opartym na współpracy i kreatywnym korzystaniu z technologii informacyjno-komunikacyjnych, co obejmuje też programowanie.

⁽⁹⁾ Zjednoczone Królestwo głosowało przeciwko temu zaleceniu.

Kształcenie i szkolenie zawodowe odgrywają bardzo ważną rolę w rozwijaniu odpowiednich umiejętności. Wskaźniki zatrudnienia wśród osób, które ukończyły kształcenie i szkolenie zawodowe, są w większości państw członkowskich dobre. Zawdzięczamy to również środkom służącym poprawie wyników, jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego, które przedsięwzięto w latach 2011–2014 w celu osiągnięcia rezultatów określonych w komunikacie z Brukseli z 2010 r. w ramach procesu kopenhaskiego. Dalsze reformy powinny być prowadzone zgodnie z założonymi rezultatami średnioterminowymi, które zdefiniowano w konkluzjach z Rygi z 22 czerwca 2015 r. (zob. załącznik). Rozwijanie odpowiednich umiejętności powinno się odbywać przez dalsze promowanie wszelkich form uczenia się opartego na pracy, takich jak staże, przygotowanie zawodowe oraz dualne systemy kształcenia i szkolenia zawodowego, wzmocnienie europejskiego sojuszu na rzecz przygotowania zawodowego, rozwijanie dalszych partnerstw z wszelkimi interesariuszami na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym oraz lepsze przewidywanie zapotrzebowania na umiejętności na rynku pracy. Jednocześnie należy wzmocnić kształcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli, szkoleniowców i opiekunów zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym, m.in. za pomocą staży w przedsiębiorstwach i zakładach przemysłowych, pozwalających śledzić na bieżąco rozwój w danej dziedzinie.

Uczenie się dorosłych jako podstawa podnoszenia umiejętności, przekwalifikowywania się, aktywnego obywatelstwa i spójności społecznej. Ostatnie badania⁽¹⁰⁾ stwierdzające niski poziom umiejętności podstawowych wśród osób dorosłych, a także wpływ globalizacji na zapotrzebowanie na umiejętności i wysoka stopa bezrobocia wskazują na konieczność intensywniejszego wdrażania odnowionej europejskiej agendy w zakresie uczenia się dorosłych. Wśród priorytetów powinny się znaleźć skuteczniejsze zarządzanie, istotne zwiększenie oferty i stopnia jej wykorzystania przez uczących się, bardziej elastyczne świadczenie usług, szerszy dostęp, ściślejsze monitorowanie i lepszy system zapewnienia jakości (zob. załącznik). Uczenie się dorosłych daje nowo przybyłym migrantom i osobom pochodzącym ze środowisk migrantów możliwości dalszego kształcenia lub przekształcania oraz zwiększa szanse tych osób na integrację na rynku pracy i w społeczeństwie.

2.2. *Kształcenie i szkolenie to elementy niezbędne dla promowania spójności społecznej, równouprawnienia, niedyskryminacji i kompetencji obywatelskich*

W większości krajów europejskich i krajów OECD nierówności osiągnęły najwyższy od 30 lat poziom i mają negatywny wpływ na wyniki nauczania, gdyż systemy edukacji zazwyczaj powielają istniejące schematy statusu społeczno-ekonomicznego. Przelamanie międzypokoleniowego cyklu niskich kwalifikacji powinno być zatem priorytetem. Większość państw członkowskich przyjęła środki zmierzające do poprawy dostępu do edukacji osób uczących się z grup defaworyzowanych. Mimo to nadal istnieje znaczna luka edukacyjna, a dostęp do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia, począwszy od dostępu do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, ciągle w kilku częściach UE pozostaje wyzwaniem. Konieczne są skuteczne działania, aby reagować na różnorodność we wszystkich jej przejawach i zapewnić wszystkim osobom uczącym się włączające kształcenie i szkolenie; działania te powinny koncentrować się na osobach z grup defaworyzowanych, takich jak osoby uczące się ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, nowo przybyli migranci, osoby pochodzące ze środowisk migrantów oraz Romowie. Należy w pełni wykorzystać możliwości programu gwarancji dla młodzieży (tzn. wejście na rynek pracy, przygotowanie zawodowe, kształcenie i szkolenie drugiej szansy).

Należy niwelować różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn w dziedzinie kształcenia i szkolenia, które to różnice wynikają również z utrzymujących się stereotypów płci, oraz zająć się kwestią warunkowanych płcią różnic w wyborze ścieżek kształcenia. Nękanie, molestowanie i przemoc w środowisku edukacyjnym, w tym ze względu na płeć, nie mogą być tolerowane. Instytucje edukacyjne i nauczyciele, szkoleniowcy, liderzy edukacyjni i pozostała kadra edukacyjna muszą otrzymać odpowiednie instrumenty i wsparcie, tak aby uczący się doświadczali w swoim środowisku edukacyjnym włączenia społecznego, równouprawnienia, równości, niedyskryminacji i obywatelstwa demokratycznego. Otwarte środowiska edukacyjne, takie jak biblioteki publiczne, ogólnodostępne ośrodki edukacji dla dorosłych czy uniwersytety otwarte powinny zostać wzmocnione w roli ośrodków promujących włączenie społeczne.

W deklaracji paryskiej ministrów edukacji z dnia 17 marca 2015 r. wezwano do podjęcia działań na wszystkich szczeblach, aby zwiększyć rolę edukacji w promowaniu postaw obywatelskich oraz wspólnych wartości, jakimi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja, we wzmacnianiu spójności społecznej oraz pomaganiu młodym ludziom w stawianiu się odpowiedzialnymi, wolnymi od uprzedzeń i aktywnymi członkami naszego różnorodnego i integracyjnego społeczeństwa⁽¹¹⁾. Edukacja jest istotna dla zapobiegania i przeciwdziałania marginalizacji i radykalizacji postaw. Działania w następstwie wspomnianej deklaracji to jeden z priorytetów nowego cyklu roboczego. Przybiorą one formę wspólnych analiz, partnerskiego uczenia się, spotkań, upowszechniania dobrych praktyk oraz konkretnych działań wspartych finansowaniem z programu Erasmus+, zgodnie z czterema obszarami wskazanymi w tym oświadczeniu: (i) zapewnianie nabywania przez dzieci i młodzież kompetencji społecznych, obywatelskich i międzykulturowych poprzez propagowanie demokratycznych wartości i praw podstawowych, włączenia społecznego, niedyskryminacji, a

⁽¹⁰⁾ Zob. w szczególności badanie umiejętności osób dorosłych przeprowadzone przez OECD w ramach Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych (PIAAC).

⁽¹¹⁾ Kształcenie pozaformalne ma istotne znaczenie dla propagowania uczestnictwa młodych ludzi w życiu społecznym i demokratycznym, które jest jednym z priorytetów unijnych ram współpracy w dziedzinie młodzieży (Sprawozdanie UE na temat młodzieży za 2015 r.).

także aktywnego obywatelstwa; (ii) propagowanie krytycznego myślenia i umiejętności korzystania z mediów; (iii) wspieranie edukacji dzieci i młodzieży ze środowisk defaworyzowanych oraz (iv) propagowanie dialogu międzykulturowego poprzez wszelkie formy uczenia się we współpracy z innymi właściwymi interesariuszami i innymi stosownymi politykami.

Znaczenie wspomnianych powyżej obszarów działania wzrasta z uwagi na obecny napływ migrantów do Europy. Przybycie osób z różnorodnych środowisk stwarza wyzwanie dla sektora kształcenia i szkolenia oraz jego interesariuszy w całej Europie. Kształcenie i szkolenie jest niezbędnym krokiem w kierunku włączenia społecznego, zdolności do zatrudnienia, spełnienia zawodowego i osobistego oraz aktywnego obywatelstwa dla tych migrantów, którzy pozostaną w naszych państwach. W tym kontekście największe znaczenie ma skuteczne opanowanie języka lub języków państwa przyjmującego. Co więcej, powodzenie integracji migrantów zależy również od rozwoju umiejętności międzykulturowych wśród nauczycieli, szkoleniowców, liderów edukacyjnych, pozostałej kadry edukacyjnej, osób uczących się i rodziców, co mogłoby zapewnić większą gotowość na wielokulturową różnorodność w środowisku edukacyjnym. W ramach europejskiego wymiaru migracji podkreśla się znaczenie kompleksowego wspierania państw członkowskich w ich działaniach na rzecz integracji np. poprzez m.in. wspólne analizy, partnerskie uczenie się, konferencje oraz upowszechnianie dobrych praktyk.

2.3. Wymagania w celu osiągnięcia adekwatnego kształcenia wysokiej jakości

Bardziej aktywne wykorzystanie innowacyjnych metod pedagogicznych i narzędzi, służących rozwijaniu kompetencji cyfrowych: Kształcenie i szkolenie – na wszystkich poziomach – może odnieść korzyści z wprowadzenia dobrze zweryfikowanych innowacyjnych praktyk pedagogicznych i materiałów dydaktycznych, które wykazały potencjał do przyciągania się w konkretny sposób do włączającego i zaangażowanego uczenia się różnych osób. Wiele państw członkowskich zgłosiło inicjatywy mające na celu zwiększenie kompetencji cyfrowych nauczycieli i uczniów, a jedna trzecia wprowadziła krajowe strategie na rzecz cyfryzacji edukacji. Nadal do podjęcia pozostają jednak bardzo poważne wyzwania. Społeczeństwa coraz bardziej polegają na technologiach cyfrowych, co pobudza popyt na kompetencje cyfrowe. Kształcenie i szkolenie musi zaspokoić to zapotrzebowanie, co wymaga inwestycji w infrastrukturę, zmian organizacyjnych, urządzeń cyfrowych i posiadania kompetencji cyfrowych przez nauczycieli, szkoleniowców, liderów edukacyjnych i pozostałą kadrę edukacyjną, a także tworzenia cyfrowych (i otwartych) zasobów edukacyjnych i wysokiej jakości oprogramowania edukacyjnego. W dziedzinie kształcenia i szkolenia należy czerpać korzyści z rozwoju nowych technologii ICT oraz stosować innowacyjne i aktywne praktyki pedagogiczne w oparciu o metody pobudzające uczestnictwo i oparte na projektach. Otwarte środowiska edukacyjne, takie jak biblioteki publiczne, ogólnodostępne ośrodki edukacji dla dorosłych czy otwarte uniwersytety – mogą ułatwić współpracę między sektorami edukacji, w tym na rzecz osób uczących się z grup defaworyzowanych.

Silne wsparcie dla nauczycieli, szkoleniowców, liderów edukacyjnych i pozostałej kadry edukacyjnej, którzy odgrywają kluczową rolę w zapewnianiu sukcesów osób uczących się i w realizowaniu polityki edukacyjnej: Wiele państw członkowskich zgłasza środki zmierzające do poprawy szkolenia nauczycieli i podkreśla, że kształcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli i szkoleniowców powinno być dostosowane do celu i łączyć przedmiot nauczania, pedagogikę i praktykę. Rozwinięcie u odpowiedniej kadry – na wszystkich poziomach i we wszystkich sektorach kształcenia i szkolenia – wysokich umiejętności i kompetencji pedagogicznych, w oparciu o rzetelne badania naukowe i praktykę, ma nadal priorytetowe znaczenie. Kadra ta powinna być przeszkolona, by odpowiadać na indywidualne potrzeby uczących się i rosnącą różnorodność – w wymiarze społecznym, kulturowym, gospodarczym i geograficznym – środowisk z których te osoby pochodzą; by zapobiegać zjawisku wczesnego kończenia nauki i by optymalnie wykorzystywać innowacyjne metody pedagogiczne i narzędzia ICT, jednocześnie korzystając ze wsparcia w postaci szkoleń wprowadzających w momencie rozpoczynania kariery zawodowej.

Braki kadrowe w coraz większym stopniu wpływają negatywnie na jakość nauczania w wielu krajach, a jednocześnie znacznie spada zainteresowanie wykonywaniem zawodu nauczyciela. W związku z tym państwa członkowskie powinny podjąć działania, by zwiększyć atrakcyjność i rangę zawodu nauczyciela⁽¹²⁾. Konieczne są kompleksowe polityki długoterminowe zapewniające wybór najbardziej odpowiednich kandydatów, z różnych środowisk i o różnym doświadczeniu, i dające nauczycielom atrakcyjne szanse na rozwój kariery zawodowej, w tym również z myślą o zmniejszeniu istniejącej wyraźnej nierównej reprezentacji płci wśród nauczycieli.

Wspieranie mobilności edukacyjnej na wszystkich poziomach: Pierwsze zestawienie wyników w zakresie mobilności (2014), przygotowane jako działanie następcze po zaleceniu Rady z 2011 r. w sprawie mobilności edukacyjnej, pokazuje, że środowisko dla mobilności edukacyjnej jest znacznie zróżnicowane w poszczególnych państwach członkowskich i nadal utrzymuje się wiele barier w zakresie informacji, wsparcia uczących się i potwierdzania efektów uczenia się. Działania dotyczące przejrzystości, zapewnienia jakości oraz walidacji (potwierdzania) i uznawania umiejętności i kwalifikacji muszą być monitorowane i kontynuowane. Potrzebne są lepsze dane umożliwiające oparte na dowodach monitorowanie mobilności.

Wspieranie międzynarodowego wymiaru szkolnictwa wyższego oraz kształcenia i szkolenia zawodowego pozostanie priorytetem. Takie wsparcie mogłoby na przykład polegać na prowadzeniu współpracy politycznej z innymi regionami świata w zakresie zapewniania jakości i promowania efektów uczenia się, rozwijaniu strategicznych partnerstw i wspólnych kursów oraz promowaniu mobilności studentów, kadry i naukowców, a także na działaniach umożliwiających korzystanie z kwalifikacji nabytych poza UE.

⁽¹²⁾ Study on Policy Measures to Improve the Attractiveness of the Teaching Profession in Europe, 2013 (Analiza środków z zakresu polityki nakierowanych na poprawę atrakcyjności zawodu nauczyciela w Europie), Komisja Europejska (2013 r.).

Wzmocnione i uproszczone unijne instrumenty w zakresie zapewniania przejrzystości i potwierdzania efektów uczenia się oraz większa synergia między nimi: Narzędzia w zakresie przejrzystości i potwierdzania efektów uczenia się mają zasadnicze znaczenie dla mobilności, zdolności do zatrudnienia i dla uczenia się przez całe życie. Niektóre z nich, na przykład Europass, są szeroko wykorzystywane. W celu zapewnienia większej przejrzystości większość państw członkowskich opracowała krajowe ramy kwalifikacji (NQF) skorelowane z europejskimi ramami kwalifikacji (EQF). Niektóre państwa wdrożyły europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET), europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym (EQAVET) oraz ramy kwalifikacji dla europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego (QF-EHEA).

W ramach dalszych prac należy propagować walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego oraz zwiększyć przejrzystość i porównywalność kwalifikacji nabytych w różnych państwach Europy. W odniesieniu do nowo przybyłych migrantów istniejące narzędzia przejrzystości mogłyby także pomóc w lepszym zrozumieniu w Unii kwalifikacji zdobytych za granicą i odwrotnie. Odpowiednie potwierdzanie i walidacja mogą sprzyjać procesowi coraz szerszego wykorzystania otwartych i innowacyjnych praktyk edukacyjnych, w tym praktyk wykorzystujących technologie cyfrową.

Dalsze prace powinny koncentrować się także na skuteczniejszej realizacji EQF i NQF oraz na dalszym rozwijaniu europejskich ram kwalifikacji w celu zwiększenia przejrzystości i porównywalności kwalifikacji. Stosowanie EQF i NQF może stanowić wsparcie dla istniejących praktyk i tym samym ułatwić proces uznawania kwalifikacji.

Należy zwrócić też szczególną uwagę, po przeprowadzeniu wstępnej oceny skutków, na uproszczenie i racjonalizację istniejących instrumentów UE takich jak narzędzia, portale i inne usługi w zakresie umiejętności i kwalifikacji skierowane do ogółu społeczeństwa – z myślą o zwiększeniu ich zasięgu.

Wypełnienie luki inwestycyjnej: Skuteczne inwestowanie w wysokiej jakości kształcenie i szkolenie jest jednym ze źródeł trwałego wzrostu gospodarczego. Jednak od czasu kryzysu budżety publiczne pozostają napięte, a szereg państw członkowskich zmniejszyło swoje wydatki, w ujęciu realnym, na kształcenie i szkolenie. Sugeruje to konieczność pomagania państwom członkowskim w opracowywaniu reform, które będą efektywniej zapewniać wysokiej jakości kształcenie i szkolenie w szerokim kontekście społecznym. Plan inwestycyjny dla Europy, Erasmus+, europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne, w tym Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i program „Horyzont 2020”, mogą pomóc pobudzić inwestycje i wspierać priorytety polityczne ET 2020, zapewniając ścisłe powiązania z innymi obszarami polityki.

3. ZARZĄDZANIE I METODY PRACY

Od czasu publikacji wspólnego sprawozdania z 2012 r. poprawiło się zarządzanie ET 2020, zwłaszcza poprzez poprawę gromadzenia dowodów naukowych (Monitor kształcenia i szkolenia) i operacyjny charakter grup roboczych oraz poprzez rozwijanie regularnych platform służących wymianie doświadczeń między głównymi interesariuszami, takich jak forum kształcenia, szkolenia i młodzieży. Przegląd wskazuje, że panuje zgodność co do następującego podejścia w kolejnym cyklu roboczym:

- **Zbieranie mocnych dowodów analitycznych i monitorowanie postępów** mają zasadnicze znaczenie dla skuteczności ram ET 2020 i będą prowadzone we współpracy z Eurostatem, siecią Eurydice, centrum Cedefop, OECD i innymi organizacjami.
- **Usprawnienie i racjonalizacja systemu sprawozdawczości** w ramach ET 2020 pozostają jednym z priorytetów i będzie temu sprzyjać wydłużenie cyklu roboczego do pięciu lat; analityczne i aktualne informacje i dane liczbowe dostarczane na przykład przez sieć Eurydice i centrum Cedefop (ReferNet) będą optymalnie wykorzystywane. Ponadto w rozdziałach Monitora Kształcenia i Szkolenia poświęconych poszczególnym państwom zostaną również wzięte pod uwagę aktualne dane krajowe, o ile są metodologicznie poprawne
- **Zacieśnienie powiązań między sektorami edukacji, biznesu i badań naukowych, a także zaangażowanie partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego** wzmocni oddziaływanie ET 2020 i adekwatność systemów nauczania w celu zwiększenia potencjału innowacyjnego Europy. Sojusze na rzecz wiedzy, sojusze na rzecz umiejętności sektorowych w ramach programu Erasmus +, działania w ramach programu „Maria Skłodowska-Curie” oraz Europejski Instytut Technologii i Innowacji w ramach programu „Horyzont 2020” wyznaczają trendy w tej dziedzinie. Zaangażowanie interesariuszy będzie również pobudzane poprzez forum kształcenia, szkolenia i młodzieży, europejskie forum uniwersytecko-biznesowe, forum biznesowe poświęcone kształceniu i szkoleniu zawodowemu oraz fora tematyczne w państwach członkowskich. Kontynuowana będzie współpraca z europejskim społeczeństwem obywatelskim oraz europejskimi partnerami społecznymi w celu umożliwienia optymalnego wykorzystania ich doświadczenia i zasięgu działania.

Instrumenty ET 2020 okazały się użyteczne, ale nie zawsze oddziaływały skutecznie na szczeblu krajowym, zwłaszcza z powodu braku synchronizacji działań oraz z uwagi na niedociągnięcia w zakresie rozpowszechniania informacji i niską świadomość na poziomie krajowym na temat przydatności ich rezultatów. Zestaw instrumentów ET 2020 zostanie wzmocniony:

- W celu poprawy przejrzystości i spójności działań w ramach ET 2020 Komisja we współpracy z państwami członkowskimi (w tym trzema państwami sprawującymi prezydencję w Radzie) przygotuje **orientacyjny plan prac dotyczący ET 2020** integrujący i zapewniający jasny przegląd kluczowych działań i wydarzeń związanych z partnerskim uczeniem się, którymi zajmą się urzędnicy wysokiego szczebla podczas posiedzeń nieformalnych grup, tj. posiedzeń dyrektorów generalnych ds. szkół, dyrektorów ds. kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dyrektorów ds. szkolnictwa wyższego (posiedzenia dyrektorów generalnych) oraz posiedzeń grupy wysokiego szczebla ds. kształcenia i szkolenia, grup roboczych ET 2020, grupy doradczej ds. europejskich ram kwalifikacji i stałej grupy ds. wskaźników i benchmarków.
- Od 2016 r. nowa generacja **grup roboczych** ⁽¹³⁾ będzie pracować nad **konkretnymi kwestiami z zakresu ET 2020** wymienionymi w załączniku. Ich mandaty zostaną zaproponowane przez Komisję, a następnie dostosowane w świetle uwag zgłoszonych przez państwa członkowskie, w szczególności za pośrednictwem Komitetu ds. Edukacji. Grupy te będą składać regularne sprawozdania odpowiednim nieformalnym grupom urzędników wyższego szczebla (tzn. podczas posiedzeń dyrektorów generalnych i grupy wysokiego szczebla ds. kształcenia i szkolenia), które kierują pracami, oraz Komitetowi ds. Edukacji, który przekazuje istotne wyniki tych prac do wiadomości Rady. Wspierane będą innowacyjne metody pracy, a wyniki prac grup będą lepiej rozpowszechniane, by umożliwić rzeczywiste dzielenie się wiedzą, a także ułatwić przeprowadzanie działań następczych.
- **Działania dotyczące partnerskiego uczenia się w ramach ET 2020**, zwykle prowadzone w ramach grup roboczych, zostaną wzmocnione i umożliwią państwom członkowskim, które zmagają się z podobnymi wyzwaniem politycznymi, współpracę w ramach klastrów. **Wzajemne oceny** w ramach nieformalnych posiedzeń dyrektorów generalnych, organizowane na zasadzie dobrowolnego udziału w celu realizacji wspólnego sprawozdania z 2012 r. i poświęcone wyzwaniom istotnym dla poszczególnych krajów, okazały się użyteczne, ale wymagają więcej przygotowań i bardziej interaktywnego dialogu. Dostosowane do konkretnych potrzeb **wzajemne doradztwo** może być również wykorzystywane jako wsparcie dla danego krajowego programu reform ⁽¹⁴⁾.
- **Upowszechnianiu dobrych praktyk** i nabytych doświadczeń, z wykorzystaniem w stosownych przypadkach dowodów naukowych istniejących na poziomie międzynarodowym, będą sprzyjały: organizowanie wydarzeń tematycznych, wymiana doświadczeń na temat polityki oraz wszelkie formy przekazywania i wymiany wiedzy na temat skutecznych rozwiązań w dziedzinie edukacji. Aby ułatwić efektywne wykorzystanie niektórych kluczowych wyników ET 2020 przez interesariuszy działających w obszarze kształcenia i szkolenia, specjalny nacisk zostanie położony na rozpowszechnianie najważniejszych wniosków w językach urzędowych UE, na tyle na ile pozwolą na to zasoby. Dodatkowo ustalenia co do takiego upowszechniania zostaną włączone do mandatów grup roboczych ET 2020 i zostaną ujęte w orientacyjnym planie prac.
- **Monitor kształcenia i szkolenia**, zsynchronizowany z europejskim semestrem oraz dostarczający zaktualizowanych danych tematycznych i dotyczących poszczególnych krajów, będzie wykorzystywany systematycznie na potrzeby debaty politycznej na szczeblu Rady, jak również Parlamentu Europejskiego, w dyskusjach na temat wyzwań i reform związanych z edukacją.
- W pełni wykorzystany zostanie potencjał **programu Erasmus+** w celu zwiększenia skuteczności instrumentów ET 2020, w tym poprzez powierzenie grupom roboczym przygotowania eksperymentalnych polityk i wykorzystanie dowodów naukowych zgromadzonych w wyniku najlepszych projektów.
- Choć podjęto zdecydowane kroki w celu promowania współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia z Komitetem Zatrudnienia dotyczącej działań następczych wynikających ze wspólnego sprawozdania z 2012 r., możliwe jest dalsze badanie sposobów poprawy i lepszej organizacji tych kontaktów, na przykład poprzez zachęcanie do lepiej opartej na wiedzy dyskusji o kwestiach związanych z kapitałem ludzkim zgodnie z konkluzjami Rady (EPSCO) z 9 marca 2015 r.
- Pogłębienie współpracy zarówno w ramach Rady ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu, jak i z innymi składami Rady.

⁽¹³⁾ Wspomniane grupy robocze – po raz pierwszy ustanowione przez Komisję w ramach programu prac „Edukacja i szkolenie 2010” w celu realizowania otwartej metody koordynacji w dziedzinie kształcenia i szkolenia – stanowią forum wymiany sprawdzonych rozwiązań w tej dziedzinie. Gromadzą one – na zasadzie dobrowolności – ekspertów z państw członkowskich.

⁽¹⁴⁾ Wzajemne doradztwo to instrument, w ramach którego – w dobrowolny i przejrzysty sposób – eksperci z niewielkiej liczby krajowych organów administracyjnych wspólnie służą zewnętrznym doradztwem państwu opracowującemu istotne polityki. Ma ono wykraczać poza wymianę informacji i powinno stanowić forum opracowywania rozwiązań w odpowiedzi na wyzwania stojące przed danym państwem – w formie aktywnych warsztatów.

ZAŁĄCZNIK

PRIORYTETOWE OBSZARY EUROPEJSKIEJ WSPÓŁPRACY W DZIEDZINIE KSZTAŁCENIA I SZKOLENIA

Śródkresowy przegląd potwierdził znaczenie następujących czterech **celów strategicznych** ET 2020 określonych w 2009 r. przez Radę:

1. realizacja koncepcji uczenia się przez całe życie i mobilności;
2. poprawa jakości i skuteczności kształcenia i szkolenia;
3. promowanie równości, spójności społecznej i aktywności obywatelskiej;
4. zwiększanie kreatywności i innowacyjności, w tym przedsiębiorczości, na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia.

W ramach tych celów strategicznych w wyniku przeglądu uwidoczniło się wspólne dążenie państw członkowskich do dopracowania obecnych priorytetowych obszarów działania. Poniższa tabela przedstawia propozycję zmniejszenia liczby **obszarów priorytetowych** z 13 do 6, z których każdy może przyczynić się do realizacji jednego lub większej liczby celów strategicznych na okres do 2020 r. oraz które są spójne z ogólnymi priorytetami politycznymi UE i wnoszą wkład w ich realizację.

W poniższej tabeli obszary priorytetowe przełożono na **konkretne kwestie**, co stanowi odpowiedź na wniosek Rady o bardziej konkretne wskazanie tematów, jakich mają dotyczyć przyszłe prace. Obszary te będą przedmiotem działań następczych w ramach metod pracy i instrumentów ET 2020; (i) odzwierciedlają one wspólne wyzwania stojące przed państwami członkowskimi oraz (ii) wykazują wartość dodaną rozwiązywania odnośnych problemów na szczeblu europejskim. Te **konkretne kwestie** będą stanowiły podstawę mandatów następnej generacji grup roboczych ET 2020.

Państwa członkowskie, działając zgodnie ze swoimi priorytetami krajowymi, wybiorą obszary prac i współpracy, w których chcą uczestniczyć.

Obszary priorytetowe	Konkretne kwestie
1 Odpowiednie i wysokiej jakości wiedza, umiejętności i kompetencje, nabywane w procesie uczenia się przez całe życie, z naciskiem na efekty uczenia się sprzyjające zdolności do zatrudnienia, innowacjom, aktywnemu obywatelstwu i dobrostanowi	i. Wzmocnienie ukierunkowanych działań politycznych w celu poprawy słabych wyników w zakresie umiejętności podstawowych w całej Europie, obejmujących języki, umiejętność wykorzystywania w życiu rozumienia i tworzenia tekstów, matematykę, nauki przyrodnicze i umiejętności cyfrowe ii. Wzmocnienie i rozwijanie umiejętności przekrojowych i kompetencji kluczowych, zgodnie z ramami odniesienia w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, w szczególności kompetencji cyfrowych, kompetencji w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji językowych iii. Ponowne podjęcie i kontynuacja strategii uczenia się przez całe życie oraz zajęcie się etapami przejściowymi w ramach kształcenia i szkolenia, przy jednoczesnym wspieraniu przechodzenia – dzięki wysokiej jakości poradnictwu – do kształcenia i szkolenia zawodowego, kształcenia na poziomie wyższym i uczenia się dorosłych oraz pomiędzy nimi, z uwzględnieniem uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, a także przechodzenia od kształcenia i szkolenia do pracy zawodowej iv. Sprzyjanie powszechnemu i równemu dostępowi do wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem po przystępnych cenach, zwłaszcza w przypadku osób z grup defaworyzowanych, a także kontynuacja prac nad ramami jakości w tej dziedzinie v. Ograniczenie zjawiska wczesnego kończenia nauki poprzez wspieranie strategii koncentrujących się na szkołach, które to strategię zakładają powszechną i integracyjną, skupioną na uczącym się wizję edukacji oraz możliwości drugiej szansy, ze szczególnym uwzględnieniem skutecznego środowiska edukacyjnego i skutecznych metod pedagogicznych vi. Wspieranie adekwatności szkolnictwa wyższego do potrzeb rynku pracy i społeczeństwa, w tym poprzez lepsze analizy i przewidywanie zapotrzebowania i sytuacji na rynku pracy, np. poprzez śledzenie ścieżek kariery absolwentów wyższych uczelni, zachęcanie do rozwijania programów nauczania, wykorzystanie w większym stopniu uczenia się opartego na pracy oraz pogłębioną współpracę między instytucjami a pracodawcami

Obszary priorytetowe	Konkretne kwestie
	vii. Wdrażanie ustalonych w Rydze średnioterminowych rezultatów w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego (zob. szczegółowe informacje w końcowej części dokumentu), przy jednoczesnym wzmocnieniu europejskiego sojuszu na rzecz przygotowania zawodowego oraz lepszym przewidywaniu umiejętności potrzebnych na rynku pracy viii. Wdrażanie odnowionej europejskiej agendy w zakresie uczenia się dorosłych (zob. szczegółowe informacje w końcowej części dokumentu)
2 Edukacja włączająca, równouprawnienie, równość, niedyskryminacja i promowanie kompetencji obywatelskich	i. Sprostanie rosnącej różnorodności osób uczących się i poprawa dostępu do dobrej jakości i włączającego powszechnego kształcenia i szkolenia dla wszystkich osób uczących się, w tym dla osób z grup defaworyzowanych, takich jak osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, nowo przybyli migranci oraz Romowie, przy jednoczesnym zwalczaniu dyskryminacji, rasizmu, segregacji, nękania (w tym cyberprzemocy), przemocy i stereotypów ii. Zająć się kwestią nierówności płci w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz braku równych szans dla kobiet i mężczyzn, a także propagowanie bardziej zrównoważonych pod względem płci wyborów edukacyjnych iii. Ułatwianie skutecznego opanowania przez migrantów języka (języków) nauczania i pracy zawodowej w ramach uczenia się formalnego i pozaformalnego iv. Promowanie kompetencji obywatelskich, międzykulturowych i społecznych, wzajemnego zrozumienia i szacunku, poszanowania wartości demokratycznych i praw podstawowych na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia v. Rozwijanie zdolności krytycznego myślenia wraz z umiejętnością korzystania z komputera, internetu i mediów
3 Otwarte i innowacyjne kształcenie i szkolenie m.in. oparte na pełnym wykorzystaniu zdobyczy epoki cyfrowej	i. Dalsze badanie potencjału innowacyjnych i aktywnych metod pedagogicznych, takich jak nauczanie interdyscyplinarne i metody oparte na współpracy, w celu wspierania rozwoju odpowiednich i wysokiej klasy umiejętności i kompetencji przy jednoczesnym umacnianiu edukacji włączającej, w tym dla osób uczących się z grup defaworyzowanych i uczących się niepełnosprawnych ii. Sprzyjanie współpracy poprzez stymulowanie zaangażowania uczących się, nauczycieli, szkoleniowców, liderów edukacyjnych i pozostałej kadry edukacyjnej, rodziców i szerszej społeczności lokalnej, np. organizacji społeczeństwa obywatelskiego, partnerów społecznych i przedsiębiorstw iii. Zwiększanie synergii między kształceniem, badaniami naukowymi i działaniami innowacyjnymi, przy uwzględnieniu perspektywy zrównoważonego wzrostu gospodarczego, w oparciu o postępy osiągnięte w szkolnictwie wyższym, ze szczególnym uwzględnieniem na nowo kształcenia i szkolenia zawodowego oraz szkół iv. Propagowanie korzystania z ICT w celu poprawy jakości i adekwatności edukacji na wszystkich poziomach v. Zwiększanie dostępności i jakości otwartych i cyfrowych zasobów edukacyjnych i metod pedagogicznych na wszystkich poziomach edukacji, we współpracy z europejskimi środowiskami otwartych zasobów vi. Uwzględnienie rozwoju kompetencji cyfrowych na wszystkich szczeblach uczenia się, w tym w uczeniu się pozaformalnym i nieformalnym, w reakcji na rewolucję cyfrową
4 Silne wsparcie dla nauczycieli, szkoleniowców, liderów edukacyjnych i pozostałej kadry edukacyjnej	i. Wzmocnienie rekrutacji, naboru i wprowadzania najlepszych i najbardziej odpowiednich kandydatów do zawodu nauczyciela ii. Zwiększenie atrakcyjności – dla obu płci – i prestiżu zawodu nauczyciela

Obszary priorytetowe	Konkretne kwestie
	iii. Wspieranie kształcenia i ustawicznego doskonalenia zawodowego na wszystkich szczeblach, zwłaszcza przygotowanie do radzenia sobie ze zjawiskami rosnącej różnorodności osób uczących się, wczesnego kończenia nauki, uczenia się opartego na pracy, kompetencjami cyfrowymi i innowacyjnymi metodami pedagogicznymi, w tym poprzez unijne narzędzia, takie jak portal eTwinning, portal School Education Gateway czy elektroniczna platforma na rzecz uczenia się dorosłych w Europie (EPALE) iv. Wsparcie dla promocji doskonalenia nauczania na wszystkich szczeblach, doskonalenia opracowywania programów kształcenia nauczycieli, organizacji nauki i systemów zachęt, a także badanie nowych sposobów oceny jakości szkolenia nauczycieli
5	Przejrzystość oraz potwierdzanie umiejętności i kwalifikacji w celu wspierania mobilności edukacyjnej i zawodowej i. Umacnianie przejrzystości, zapewniania jakości, walidacji, a co za tym idzie potwierdzania umiejętności lub kwalifikacji, również tych nabytych dzięki cyfrowym, internetowym i otwartym zasobom edukacyjnym, a także dzięki uczeniu się pozaformalnemu i nieformalnemu ii. Uproszczenie i racjonalizacja narzędzi przejrzystości, dokumentowania, walidacji i potwierdzania efektów uczenia się, które przewidują bezpośrednie dotarcie do osób uczących się, pracowników i pracodawców oraz propagowanie stosowania ram kwalifikacji, a także dalsze wdrażanie europejskich i krajowych ram kwalifikacji iii. Wspieranie mobilności uczniów, osób uczących się zawodu u pracodawców, studentów, nauczycieli, członków kadry edukacyjnej i naukowców iv. Rozwój partnerstw strategicznych i wspólnych kursów, w szczególności poprzez większe umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego oraz kształcenia i szkolenia zawodowego
6	Zrównoważone inwestycje, jakość i efektywność systemów kształcenia i szkolenia i. Zbadanie potencjału planu inwestycyjnego dla Europy w dziedzinie kształcenia i szkolenia, w tym poprzez propagowanie modeli finansowania przyciągających podmioty i kapitał z sektora prywatnego ii. Zachęcanie państw członkowskich do kształtowania polityki opartej na dowodach, w tym oceny systemów kształcenia i szkolenia, w celu monitorowania polityk i opracowywania reform, które zapewniają wysokiej jakości edukację w sposób bardziej efektywny iii. Wspieranie innowacyjnych sposobów zapewnienia zrównoważonych inwestycji w kształcenie i szkolenie, w tym w stosownych przypadkach analizy sposobów finansowania opartego na wynikach i sposobów podziału kosztów

KONKRETNE PRIORYTETY DO 2020 R. W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA I SZKOLENIA ZAWODOWEGO ORAZ UCZENIA SIĘ DOROSŁYCH

Sektorowe programy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego (proces z Kopenhagi i Brugii) oraz uczenia się dorosłych wymagają bardziej szczegółowego ustalenia – i zatwierdzenia w niniejszym wspólnym sprawozdaniu – rezultatów/priorytetów na okres do 2020 r.

I. KSZTAŁCENIE I SZKOLENIE ZAWODOWE:

W konkluzjach z Rygi z dnia 22 czerwca 2015 r. zaproponowano następujący zestaw średnioterminowych celów ⁽¹⁾ w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego na lata 2015–2020:

— Propagowanie uczenia się **opartego na pracy** we wszystkich jego formach, ze szczególnym uwzględnieniem przygotowania zawodowego, poprzez angażowanie partnerów społecznych, przedsiębiorstw, izb i organizatorów kształcenia i szkolenia zawodowego, a także poprzez pobudzanie innowacyjności i przedsiębiorczości.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/2015-riga-conclusions_en.pdf

- Dalsze rozwijanie mechanizmów **zapewniania jakości** w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego zgodnie z zaleceniem EQAVET ⁽²⁾ oraz – w ramach systemów zapewniania jakości – ustanowienie ciągłego przepływu **informacji i informacji zwrotnych dla systemów wstępnego kształcenia i szkolenia zawodowego oraz ustawicznego kształcenia i szkolenia zawodowego** ⁽³⁾ na podstawie wyników nauczania.
- Rozszerzenie **dostępu do kształcenia i szkolenia zawodowego oraz do kwalifikacji dla wszystkich** dzięki bardziej elastycznym i drożnym systemom, w szczególności poprzez zaoferowanie efektywnych i zintegrowanych usług doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz zapewnianie walidacji efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.
- Dalsze wzmocnienie **kompetencji kluczowych** w programach kształcenia i szkolenia zawodowego oraz zapewnienie skuteczniejszych możliwości nabywania i rozwijania tych kompetencji poprzez systemy wstępnego kształcenia i szkolenia zawodowego oraz ustawicznego kształcenia i szkolenia zawodowego.
- Wprowadzenie systematycznych podejść i możliwości **wstępnego i ustawicznego rozwoju zawodowego nauczycieli, instruktorów i opiekunów zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym**, zarówno w środowisku szkolnym, jak i w miejscu pracy.

II. UCZENIE SIĘ DOROSŁYCH

W odnowionej europejskiej agendzie w zakresie uczenia się dorosłych ⁽⁴⁾, którą Rada przyjęła w 2011 r., nakreślono pewną liczbę obszarów priorytetowych na lata 2012–2014, ukazując je w dłuższej perspektywie czasowej w powiązaniu z czterema celami strategicznymi ram ET 2020. By osiągnąć zakrojoną na dłuższy okres koncepcję agendy, państwa członkowskie – przy wsparciu Komisji Europejskiej – powinny się skoncentrować do roku 2020 na następujących konkretnych priorytetach:

- **Zarządzanie:** zapewnienie spójności uczenia się dorosłych z innymi obszarami polityki, poprawa koordynacji, skuteczności i adekwatności pod względem potrzeb społecznych, gospodarczych i środowiskowych; w stosownych przypadkach zwiększanie inwestycji, zarówno prywatnych, jak i publicznych.
- **Oferta i jej wykorzystanie:** znaczne zwiększenie oferty wysokiej jakości uczenia się dla dorosłych, szczególnie w zakresie umiejętności wykorzystywania w życiu rozumienia i tworzenia tekstów, rozumowania matematycznego i umiejętności cyfrowych, a także zwiększenie stopnia wykorzystania tej oferty poprzez skuteczne docieranie do uczących się, doradztwo i strategie motywowania skierowane do grup najbardziej potrzebujących.
- **Elastyczność i dostęp:** rozszerzenie dostępu poprzez zwiększanie dostępności uczenia się opartego na pracy i skuteczne wykorzystanie technologii ICT; wprowadzenie procedur w celu ustalenia i oceny umiejętności nisko wykwalifikowanych dorosłych oraz zapewnienie wystarczających możliwości drugiej szansy, prowadzące do uzyskania kwalifikacji, które są rozpoznawane w europejskich ramach kwalifikacji, przez osoby nieposiadające kwalifikacji odpowiadających poziomowi 4.
- **Jakość:** poprawa procedur zapewniania jakości, w tym monitorowania i oceny skutków, poprawa kształcenia i ustawicznego doskonalenia zawodowego nauczycieli uczących osoby dorosłe oraz gromadzenie niezbędnych danych na potrzeby skutecznego ukierunkowania i kształtowania świadczenia usług w tej dziedzinie.

⁽²⁾ Dz.U. C 155 z 8.7.2009.

⁽³⁾ Dz.U. C 324 z 1.12.2010, s. 5.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 372 z 20.12.2011, s. 1.